

ז'זוס' טוב בשביל מצרים

מהיכן נובע כוחו של הציבור, ומה הסיבה ש'ז'זוס' לא יהווה לעולם תחליף למניין בבית הכנסת? על הקשר בין שתי הפסחים הראשונים שנחגגו והאחרונים בצל הקורונה

פסח ראשון וביתי

למה אי אפשר לעשות מנין בז'זוס? את השאלה הזאת נשאלתי עשרות אם לא מאות פעמים בשנה האחרונה, ובפרט בחודשים הראשונים לפרוץ הקורונה כשהיינו מתפללים כל בוקר באמצעות הז'זוס. מדוע אין חזרת הש"ץ, למה אי אפשר לומר קדיש וכו' וכו'.

השנה ליל הסדר חל במוצאי שבת והקביעות הזאת קורית לעיתים נדירות. מי זוכר באיזה יום בשבוע חל ליל הסדר בשנה שעברה? זה היה ביום רביעי בלילה. מה שמעניין הוא שהקביעות של שנה שעברה והשנה היא חזרה מדויקת על יציאת מצרים.

הפסח הראשון שעם ישראל חגג עדיין בהיותו במצרים גם הוא היה ביום רביעי בלילה. באותו לילה התרחשה מכת בכורות ולמחרת ביום חמישי בחצי היום יצאו בני-ישראל ממצרים.

שנה לאחר מכן, חגג עם ישראל את הפסח הראשון במדבר בתור בני חורין, והקביעות הייתה באותה קביעות כמו השנה, במוצאי שבת!

כשאנחנו בודקים את ההבדלים בין שני הפסחים הללו, הראשון שחגגו במצרים והשני במדבר, אנחנו נגלה דמיון רב לשני הפסחים שלנו בשנה האחרונה.

במצרים משה רבינו ציווה את בני ישראל לקחת את השנה לבית "משכו וקחו לכם צאן" (בא יב, כא) ואז בערב פסח דהיינו, ביום רביעי לשחוט

אותו בחצר הבית הפרטי. עליהם היה לדעת מראש מי הם האנשים שהולכים להשתתף בסדר ושיש למרוח את ה"דם על המשקוף ועל שתי המזוזות" של הבית האישי שלהם.

ואז מגיע העיקר: עליהם לנעול את הדלת, "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" [?] סגר מלא. מדוע? כי "עבר ה' לנגוף את מצרים וראה את הדם [?] ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף" (בא יב, כג).

נשמע מוכר [?] אסור לצאת מהבית, מגיפה חמורה משתוללת בחוץ וכל אחד ספון בביתו עם משפחתו ומפחד להוציא את האף מהבית. הזיכרון עדיין טרי והטראומה חרותה בלב כל אחד מאתנו. וגם זה קרה במצרים.

הפסח של הציבור כולו

שנה לאחר מכן עם ישראל כבר היה במדבר והפסח הזה היה שונה לגמרי. שבועיים לפני פסח, בראש חודש ניסן עם ישראל חגג את חנוכת המשכן. את אותו פסח היה אסור להם לשחוט בחצר שלהם כי ברגע שיש משכן קרבנות קרבים רק על המזבח בחצר המשכן ואסור להקריבם בשום מקום אחר.

כולם ביחד כציבור חגגו את הקרבת קרבן פסח. נכון שלאחרי הקרבת הקרבן כל אחד הלך לביתו לאכול את קרבן פסח עם בני משפחתו והחבורה שהוא ארגן מראש, אבל הקרבת הקרבן עצמה הייתה ביחד, בציבור.

"מה נשתנה?" מדוע במצרים כל אחד הקריב לבד בחצר ביתו ואילו כאן כולם יחד הקריבו בחצר המשכן?

מסביר הרבי, שמה שקרה זה שבאמצע התרחש מתן תורה. לפני מתן תורה בני ישראל היו משפחה, אוסף של יחידים, אבל במתן תורה, כשכולם עמדו למרגלות הר סיני ביחד "ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד" (יתרו יט,

(ב) הם הפכו למציאות של 'ציבור'.

הם הפכו מ'בני ישראל' ל'עם ישראל', מאוסף של יחידים ל'עם אחד' שכולם ערבים זה לזה. הם קיבלו את הגדר ההלכתי של 'ציבור'.

אחת הטראומות שקרו לעם ישראל בשנה האחרונה הייתה סגירת בתי הכנסת. יהודים רגילים שבית כנסת פתוח 365 ימים בשנה, ובכל יום ישנם תפילות בבוקר ובערב. אם צריך לעשות שיפוצים לבית כנסת דואגים קודם למקום אחר שבו יוכלו להתפלל, כי התפילה חייבת להתנהל כסדרה.

מאיפה זה בא? בית כנסת הוא התחליף שנוצר לבית המקדש אחרי החורבן. בית המקדש בירושלים בין אם זה היה בית המקדש הראשון או השני בכל משך זמן קיומו הוא מעולם לא שבת. בכל יום הקריבו במקדש קרבנות. קרה שהוא חולל בידי אויבים אבל מתי שזה היה בשליטת עם ישראל הוא תמיד היה בפעולה. בכל בוקר ובכל ערב הקריבו בו את קרבן התמיד. גם בשבתות שהתורה אומרת במפורש שאסור להבעיר אש בשבת וכו', בבית המקדש הקריבו קרבנות.

אבל? הקרבנות שהיו מותרים להקריב בשבת היו אך ורק קרבנות ציבור. קרבנות שבאים בשם כל עם ישראל, מה-שאיין-כן קרבנות יחיד, דהיינו, אם איזה יהודי טוב רוצה להביא קרבן תודה על נס שקרה לו, או על כך שהוא זכה בלוטו וכיו"ב, או אדם שבטעות אכל ביום-כיפור והוא צריך להביא קרבן חטאת, לאותם יחידים התורה אומרת שיתכבדו ויביאו את קרבנותיהם בימי השבוע, מיום ראשון ועד יום שישי. בשבת מקריבים על המזבח רק קרבנות ציבור.

'קרבן פסח' מקריבים גם כשהוא חל בשבת (כמו בשנה זו). מדוע? כי הוא נחשב 'קרבן ציבור'. כשהקריבו את הקרבן הראשון במצרים בני ישראל עדיין היו אוסף של יחידים, אבל בשנה הבאה, כשהם באו להקריב את הפסח הראשון במדבר הם כבר היו 'ציבור' וכולם היו צריכים להקריב את הקרבן באותו מקום, ביחד כציבור, ולכן היה מותר להקריב אותו בשבת.

לבית כנסת אין תחליף

צב"ור הוא ראשי תיבות של "צדיקים, בינונים ורשעים", דהיינו, המושג של ציבור זה שכולם יחד. כל אדם יכול להיכנס לביהכ"נ. זה לא מקום לעשירים או לחכמים בלבד אלא זה מקום לכולם. כל יהודי נכנס לבית הכנסת והוא מיד מצטרף למניין. לא שואלים אותו איפה הוא עובד כמה הוא מרוויח, מה הרקע שלו, או מאיזו עדה הוא וכו'.

זה הדבר הנפלא ביותר שיש במושג צבור, צדיקים בינונים וגם רשעים. גם יהודי שעשה את הפשע הכי חמור גם הוא חלק מהציבור. וכדי ליצור את המציאות הזאת צריך את ה'ביחד', כולם צריכים להגיע לבית המקדש כדי להקריב את קרבן פסח.

וכדי ליצור 'ציבור' כולנו צריכים לבוא יחד לבית הכנסת. את זה ² אי-אפשר לייצר ב'זום'. כולנו זוכרים כיצד משה רבינו לאחר שירד מהר סיני עם הלוחות השניות הוא כיסה את פניו עם מסווה כי פניו זרחו באור רוחני, ישנם כאלו שנוהגים כמשה רבינו, הם סוגרים את החלון של הזום כדי שלא נחזה חלילה בזיו פניהם הקדושים. ואפילו אותם אמיצים שמעיזים לפתוח את החלון של הזום אנו בקושי מצליחים לראות את פניהם ותו לא מידי. בבית הכנסת כולם רואים את כולם.

יתרה מזו. בית כנסת הוא הרבה יותר ממקום תפילה. בית כנסת הוא מקום שבו נוצר המושג של 'צבור'. זהו מקום שבו אפשר שיהיו שיחות אישיות, נוצרות חברויות בין אנשים ואת זה בלתי אפשר לעשות בזום.

בבית הכנסת אתה יכול לנהל שיחה אישית עם זה שיושב לצדך, והיחידים שיכולים להאזין לשיחה הם מקסימום אלו שיושבים לפניך או מאחוריך, בזום אי אפשר לנהל שיחה כזו, ולכן אף אחד לא אומר מילה בזום.

כשאתה מגיע לבית הכנסת מישהו ייתן לך מחמאה כמו, "נראה שאבדת משקל בשנה האחרונה". בזום זה לא יכול לקרות³

בשביל תפילה בציבור חייבים שכולם יהיו באותו מקום ביחד, ורק אז אפשר לומר קדיש לקרוא בתורה וכו'.

רבותיי. שנה שעברה חג הפסח היה דומה לפסח מצרים "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר". השנה פסח מזכיר לנו את הפסח הראשון במדבר, שאנחנו בני חורין. כולם מוזמנים לחגוג את חג הפסח ביחד 'בציבור'.

(מיוסד על שיחת י"א ניסן תשל"ז שיחות קודש ח"א ע' 576 ואילך).